

overweging voor de dienst op 12 mei 2019 – herder/lam-lezingen, moederdag

Gemeente,

Verbinding en vertrouwen zijn de begrippen die voor vandaag onze leeslessen vormen.

Het zijn beide grote, veelomvattende begrippen waarin allerlei nuances mogelijk zijn.

Wat je er vooral ook over kunt zeggen is dat het beide begrippen zijn die tijd nodig hebben. Verbinding noch vertrouwen vormen zich à la minute.

Liefde op het eerste gezicht, mocht dat al bestaan, zou wellicht betekenen dat verbinding wel op instantbasis mogelijk is.

Maar dan nog – zowel verbinding als vertrouwen zijn begrippen die in de loop van de tijd vorm en inhoud moeten krijgen om van betekenis te kunnen worden.

Hoe meer vorm en inhoud ze krijgen, hoe moeilijker ze dan weer verdwijnen.

Zelfs als ze op de proef worden gesteld, is er dan heel wat nodig om ze weer af te breken.

In de loop van deze overweging zal blijken dat het thema vertrouwen een rode draad is in de lezingen.

Uiteindelijk brengt ons dat ook bij het thema van de verbinding.

Drie heel verschillende lezingen hoorden we zojuist, uit drie heel verschillende tijdvakken, met alle drie een compleet verschillende context en doelstelling.

De overeenkomst die de makers van het leesrooster zagen, is dat in elke lezing het beeld van een herder, een lam, schapen terugkomt.

De lezing uit Numeri gaat over Mozes' levenseinde.

Mozes vraagt vanwege dat vooruitzicht om een nieuwe leider voor het volk, zodat zij niet als schapen zonder herder dwalen. Jozua moet dat worden.

In Johannes 10 spreekt Jezus, Jeshua, Jozua, over zichzelf als herder.

Mijn schapen luisteren naar mijn stem, zegt hij.

Hij impliceert dat er ook schapen zijn die niet bij de kudde horen, namelijk zij die niet in Jezus geloven.

In Openbaringen staan mensen die de vreselijkste verschrikkingen hebben doorstaan, voor het Lam. “Want het lam midden voor de troon zal hen hoeden, hen naar de waterbronnen van het leven brengen”, staat er.

Een herder met zijn schapen is geen beeld dat in onze westerse oren veel herkenning oproept.

We kennen het uit de bijbelverhalen, maar niet meer uit het dagelijks leven.

We kunnen ons niet identificeren met schapen in een kudde, noch met de idee dat we in ons leven geleid worden als door een herder.

Wanneer je deze beeldspraak even laat voor wat die is, komt een onderliggend thema in deze lezingen naar boven.

Een thema dat verwoord zou kunnen worden in een vraag: in wie of wat stel je je vertrouwen?

Op grond waarvan of van wie zou je durven te vertrouwen?

Welk beeld inspireert je in dat vertrouwen?

In de lezingen is het antwoord op al die vragen God.

Of Jezus, zoals bij Johannes, maar daar legt Jezus uit dat hij vrijwel samenvalt met God.

Evenzo met het beeld van het lam in Openbaringen die alles en iedereen behoedt: dat klinkt als karaktereigenschappen die ook wel aan God worden toegeschreven.

Op deze dag, moederdag, dient zich nog een ander beeld aan.

God als Vader of als Moeder. Het ideaalbeeld van een moeder is dat ze er altijd voor je is, dat ze ongeacht wat er gebeurt van je houdt, je helpt, je koestert en je behoedt voor gevaar.

Het klinkt vergelijkbaar met het beeld zoals dat uit de lezingen tot ons komt: Een herder die zorgt voor zijn schapen, er altijd voor ze is, het lam dat de menigte mensen die daar staan zal behoeden voor enig nieuw gevaar.

Dit kan een heel inspirerend beeld zijn, dat voeding geeft aan je vertrouwen: het beeld van een God die als een moeder of als een vader met je meetrekt door het leven, jou zegenend en behoedend, zijn aangezicht over je lichtend, jou vrede gevend.

De vraag die de lezingen in combinatie met het beeld van God als moeder of vader oproepen, is hoe dit in onze tijd ook nog inspirerend kan zijn.

De idee dat je mag zijn wie je bent en dat er ondanks je gebreken, je missers en je verkeerde keuzes, toch van je gehouden wordt, is voor veel mensen geruststellend.

Tegelijk is de vraag: God kan als een vader of moeder zijn, maar wij zijn toch geen kinderen meer?

Elk beeld gaat natuurlijk ergens mank, het weerspiegelt niet de hele werkelijkheid maar benadrukt een aspect ervan.

Wat beelden als een herder, een moeder of een vader willen zeggen is dat het hier gaat om iemand die betrouwbaar is, die het beste met je voor heeft, bij wie jezelf mag zijn, die je wil helpen, die er altijd voor je is.

Deze beelden kunnen godsbeelden zijn, maar uit de lezingen blijkt dat ze ook op mensen kunnen slaan die iets van dat goddelijke weerspiegelen.

Mensen bij wie je je helemaal op je gemak voelt.

Mensen die zichzelf zijn en je daardoor de ruimte geven ook zichzelf te zijn.

Mensen die warmte en aandacht uitstralen.

Mensen die een rustpunt vormen, een anker, een rots in de branding.

Mensen op wie je kunt vertrouwen.

En dan worden deze beelden wat concreter en wat meer invoelbaar.

Laten we daarom nog een keer teruggaan naar de lezingen om meer zicht te krijgen op de verhalen zelf en hoe daarin het thema vertrouwen een rol speelt.

Mozes mag zijn leiderschap overdragen aan Jozua.

De gedachte dat er één leider is voor een heel volk, kan velen doen aarzelen. Verschillende volkeren die één leider hebben, in het verleden en in het heden, hebben het zwaar omdat hun leider zich ontpopte als een dictator. Als iemand die vooral het eigen gerief, de macht in eigen handen en de eigen status voorop stelt.

Er is volgens het verhaal een duidelijk verschil wanneer het over Jozua gaat.

Hij is een man die geestkracht bezit, staat er duidelijk bij.

Wat dat precies is, geestkracht, wordt hier niet uitgewerkt.

Misschien wordt het wel als bekend verondersteld.

Of, zoals in het Hebreeuws gebruikelijk, zal het woord werkelijkheid worden in de daden van Jozua. Jozua blijkt een betrouwbare leider die het volk het Beloofde Land binnenleidt.

Een leider in wie je vertrouwen kunt hebben omdat hij zichzelf laat leiden door de waarden waar God voor staat, namelijk liefde voor de mensen die je leidt en aan wie je dienstbaar bent.

De tekst uit Openbaringen is eeuwenlang voor mensen troostend geweest.

Zij vonden hoop in de uitleg dat het na de verschrikkingen in dit leven allemaal goedkomt wanneer je in de hemel bent.

Dat alle tranen zullen uit hun ogen worden afgewist.

Maar het gaat niet louter over een ooit, ergens na dit leven, over iets waar we zelf geen enkele invloed op hebben.

Het gaat niet om mensen die witte gewaden uitgereikt hebben gekregen toen hun strijd gestreden was.

Er staat heel duidelijk: Ze hebben die gewaden zelf witgemaakt door ze te dompelen in 'het bloed van het lam'.

Dat is een bijzonder beeld: normaliter is wat in bloed gedrenkt wordt, onherroepelijk besmeurd met het rood van de wraak, de alarmkleur die de escalatie van het geweld verbeeldt.

Maar het lam staat voor die andere weg, van offer, overgave en vergeving, juist om de ban van oordeel en wraak te doorbreken.

Je klederen in zijn bloed dompelen betekent dus: ook die weg gaan, vergeving oefenen, de zelfhandhaving opgeven omwille van God en de liefde.

Het gaat om mensen die ten tijde van de 'grote verdrukking' de radicale keuze hebben gemaakt om vanuit weerloze liefde te blijven leven.

Op die manier, heel praktisch maar recht vanuit het hart, zijn ze gelovigen en volgelingen van Jezus geweest – en ze worden in het visioen getoond als een voorbeeld, een mogelijkheid, de weg van het Lam voor mensen van nu.

En dan als laatste de lezing over Jezus en de Farizeërs.

Onze associatie met een herder en zijn schapen is vaak die van een volgzame, gedweeë kudde.

Er is geen ruimte voor individualiteit of eigen initiatief.

Toch is dat niet helemaal het beeld zoals dat in de bijbel meestal voorkomt.

Daarin is meestal belangrijk dat de schapen vertrouwen hebben in hun herder, maar een goede herder rekent net zo goed op zijn schapen.

Volgens de bekende parabel gaat de goede herder op zoek naar dat éne verloren schaap, maar dat betekent dus ook dat hij erop rekent dat de andere 99 zo verstandig zijn om op elkaar te passen zolang hij weg is.

En als dat éne lam erg gehavend is, draagt hij het op zijn schouders, maar hij draagt niet alle schapen die moe of mank zijn, hij legt zijn kudde niet in de watten.

Ik hoorde eens vertellen over een hedendaagse schaapherder die zijn schapen indeelt in leiders, volgers en wat hij 'de vakbond' noemde, schapen die altijd dwars liggen.

Dat zijn er maar enkele.

Op verreweg de meeste schapen kan hij rekenen, en ze lopen echt allemaal zelf.

Jezus zegt over 'zijn schapen' dat ze horen naar zijn stem.

Zij kennen en herkennen de stem die spreekt van liefde, van vrijheid en verdraagzaamheid, van vrede en vriendschap.

En ze hebben vertrouwen in die stem.

Daarom volgen ze hem ook.

Het is een geluid dat hen vertrouwen schenkt.

En ze weten omgekeerd: Jezus heeft ook vertrouwen in hen.

Op verschillende manieren kan ons vertrouwen zo vorm en inhoud krijgen.

Vertrouwen in mensen die leven vanuit geestkracht, mensen die het beste met je voor hebben. Vertrouwen in mensen die geloven in overgave en vergeving, die niet de weg van geweld kiezen maar van liefde en omzien naar elkaar.

Vertrouwen in de kracht van liefde zoals Jezus die heeft uitgelegd en voorgeleefd, vertrouwen in je medemens omdat je weet dat we het samen zullen moeten doen in dit leven.

Niemand leeft voor zichzelf, niemand sterft voor zichzelf, aan Hem behoren wij toe.

Dat brengt ons bij dat andere begrip: verbinding.

Veel meer dan je openstellen en je durven overgeven is daarvoor niet nodig.

Als er vertrouwen ontstaat, groeit verbinding meestal vanzelf mee.

Hoe meer vertrouwen je hebt, in je medemens, in de kracht van liefde, in de boodschap van Jezus, hoe meer je je ermee verbonden zult voelen.

Vertrouwen en verbinding – wanneer die begrippen eenmaal gevuld raken, zijn ze ook haast niet meer weg te denken uit je leven.

Sterker nog: de kans is groot dat jij dan iemand bent geworden die als een herder is voor anderen. Amen.